

RESAN TILL BALI

Jag hade den stora glädjen och förmånen att erhålla ett stipendium från Publicistklubben/Hiertanämnden för att resa till Bali för att studera traditionella indonesiska teater- musik- och dansformer.

Jag har nu varit på Bali i tre veckor (29/11 - 20/12 2010) och återvänt, full av intryck och ny kunskap.

Min viktigaste upplevelse och inspirationskälla var mötet med Made Sidia och hans tankevärld och verksamhet. Genom en rad lyckliga omständigheter fick jag det stora privilegiet att bo hos Made Sidia - en av Balis mest framstående regissörer och wayang-spelare (skuggspelsmästare), följa hans arbete och dela hans och hans familjs liv!

Made Sidias hus i Bona - på den balinesiska landsbygdens minst turistpåverkade områden - är en knutpunkt för den folkliga, levande balinesiska kulturen. Ett centrum för bevarandet av både den rituella och den mer burleskt folkliga dans- och musiktraditionen.

I den lilla byn Bona domineras hela livet av Made Sidias verksamhet. Redan tidigt på morgnarna kommer grupper med barn och ungdomar för att tränas i Kecakdans. De yngsta barnen är från 4 år - pojkar och flickor - och undervisas av kärleksfulla och stränga tonåringar, under Mades överinseende. De håller på i flera timmar - med mat och fruktpauser som Made själv finansierar! Mades son och dotter tränas tillsammans med de andra barnen. Mades fru håller ett kärleksfullt och vakande öga över hela verksamheten. Hon ser till att de hundratals - eller snarare tusentals dräkterna sköts om. Att all rekvisita hålls i bästa form. Att alla får mat, dryck och blir ompysslade på bästa sätt.

Mitt besök på Bali hade jag avsiktligt lagt i början av december då det balinesiska rituella årets största fest infaller, den sk Galungan. Under Galungan som varar i en månad, men har sin höjdpunkt just första/andra veckan i december, står Bali stilla. Barnen har ledigt från skolan, man besöker sina släktingar runt om på ön och offerar i templen. I templen spelas också rituell teater som uttrycker högtidens tema - kampen mellan ont och gott!

I den lilla byn Bona firades Galungan av precis alla i byn. Bona är nämligen centrum för det religiösa Bali! Och jag fick, tack vare Made Sidia och hans familj, delta från morgon till kväll.

Jag fick se hur alla - barn och vuxna - som skulle framföra spelen, danserna, musiken i templen kom till detta hus (som var som en stor teater, med kostymer och rekvisita i alla vinklar och vrår).

Hur de i timmar sminkade sej så som spelet krävde. Hur de klädde sej i sina praktfulla kostymer, hur de övade de mest komplicerade partier av danserna.

Och sedan gav vi oss av till templen där "föreställningarna" pågick i timmar - flera gånger per dag. För att till sist återvända till huset i den stjärnbeströdda natten tillsammans med artiserna, dvs. byns befolkning, och tillsammans med dem äta den traditionella balinesiska, starka maten.

Jag bodde hos Made Sidia och hans familj i nästan en vecka. Under den tiden hade vi samtal om teatern, förnyelsen, traditionen och konstens uppgift som jag bär med mej som en skatt och som ger mej nya perspektiv på hela mitt arbete! Nya tankar om vad som är viktigt - i livet och i kulturen.

Jag filmade också en hel del av både förberedelserna, vardagens träningspass, riterna och uppträdandena. Filmer som går att använda för att berätta om resan och inspirera kolleger.

Jag fick under denna tid också se den andra sidan av Made Sidias verksamhet. Han hade regisserat en föreställning på Bali Theatre in the Park - en nybyggd, gigantisk teater mitt i Balis Safaripark.

Här var "The legend of Balinese Goddesses" öppningsprogrammet när teatern invigdes 2010. Made Sidias föreställning var ett fascinerande möte mellan traditionellt material; en central myt i Balis historia berättad både med Gamelanmusik och modern syntmusik, kecakdanser och modern dansteater, skuggspels- och levande djurparader, varav 10 elefanter, men också dresserade fåglar fick publiken att häpna. I föreställningen medverkade inte mindre än 150 artister - både amatörer från Bona och proffs!

Denna kontakt med Made Sidia, hans verk och idéer har satt djupa spår och är resans största behållning. Vi kommer att hålla kontakten framöver.

Jag fick också träffa ett flertal skuggspelsmästare som tillverkade dockor enligt uråldriga traditioner, bl.a. Made Sidias bror som visade mej hur man spelar med dessa dockor.

Under de tre veckor jag vistades på Bali besökte jag också bl.a. ASTI i Denpasar, som är Balis teater- och konsthögskola (sedan min ansökan har skolan bytt namn från Sekolah Tinggi Seni Indonesia till ASTI).

Där träffade jag flera av skolans lärare och fick, som observatör, delta i framför allt dansklasserna. Då hade jag möjlighet att se hur Kecakdansens grundelement är beskaffade, hur den komiska varianten är uppbyggd och hur det manliga och det kvinnliga gestaltandet skiljer sig åt.

Jag fick också tillfälle att besöka lektioner där gamelan-
musikens intrikata konst lärdes ut. Denna typ av musik utförs
med stora orkestrar dominerade av olika slagverksinstrument,
gongs, pukor, klockor och trummor. Det är en delvis polyfon
och ofta improviserad musikform, men det finns också
traderade, mer eller mindre fasta musikstycken.

Jag reste också omkring på Bali – från norr till söder –
och fick uppleva hur den speciella hinduism som fortfarande
genomströmmar allt liv på Bali kommer till uttryck i
konsthantverket, i blomsterdekorationerna och offergåvorna som
smyckar både gator och hem, i templens arkitektur osv.

Sammanfattningsvis kan jag säga att alla mina sinnen är fulla
med nya intryck, kunskaper och inspiration! Resan har blivit
en ovärderlig vitamininjektion för mitt fortsatta arbete och
givit mej en fördjupad förståelse av den asiatiska kulturen
och tankevärlden. Ett studium som jag ägnat en stor del av
mitt yrkesverksamma liv.

Stockholm 2011-03-31

Susanne Marko